

**К.е.н., доцент кафедри податкового менеджменту та фінансового
моніторингу Абесінова О.К.,
здобувач вищої освіти на другому (магістерському) рівні
Кобилинська Т.В.**

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима
Гетьмана», Україна*

Облік запасів в установах державного сектору: особливості та проблемні питання

В процесі своєї діяльності кожна бюджетна установа, як і решта підприємств, для забезпечення нормального функціонування використовує велику кількість різноманітних матеріальних активів. Однією з найбільш значних складових матеріальних активів бюджетної установи є запаси. Саме її облік та оцінка значною мірою впливають на результати діяльності установи, на розкриття інформації про її фінансовий стан.

Запаси - це активи, які утримуються для подальшого продажу, безоплатного розподілу передачі за умов звичайної господарської діяльності, перебувають у процесі звичайної діяльності суб'єкта державного сектору для подальшого споживання, перебувають у формі сировини чи допоміжних матеріалів для використання у виробництві продукції, при виконанні робіт, наданні послуг або для досягнення поставленої мети та/або задоволення потреб суб'єкта державного сектору. Запаси визнаються активом, якщо вартість запасів можливо достовірно визначити, існує ймовірність отримання суб'єктом державного сектору майбутніх економічних вигід, пов'язаних з їх використанням, та/або вони мають потенціал корисності [1].

Найбільш поширеним варіантом отримання запасів є придбання у постачальника, проте дуже часто в бюджетних установах зустрічається надходження товарно-матеріальних цінностей від підзвітних осіб, безоплатне отримання в порядку гуманітарної допомоги, а також виготовлення запасів власними силами та отримання їх в результаті ліквідації основних засобів.

Безумовно, для того, щоб мати підстави для відображення операцій, пов'язаних з придбанням, рухом чи списанням запасів, необхідно використовувати належним чином оформлені первинні документи. Організація фіксування інформації в документах може включати такі процеси, як складання цих первинних документів, приймання та перевірка документів, оброблення інформації, що наведена в первинних документах, а також перенесення цих даних до облікових реєстрів.

Крім того, варто зазначити, що існує ряд проблем, які пов'язані з обліком запасів в установах державного сектору. Перш за все, це складність визначення справедливої вартості таких запасів, особливо коли ці запаси надходять на безоплатній основі або у вигляді благодійної допомоги. По-друге – це низький рівень оперативності інформаційного забезпечення управління запасами. Частіше за все, це можна пояснити недостатнім рівнем фінансування установ державного сектору, а відповідно і неможливість забезпечити автоматизацію обліку товарно-матеріальних цінностей. Проте найважливішою проблемою, безумовно, є неналежний рівень контролю операцій з обліку надходження, вибуття або руху запасів установах державного сектору, неналежний рівень оперативного регулювання цих процесів, а також обмеженість контролю використання запасів [2, с. 4].

Враховуючи важливість та необхідність наявності в будь-якій бюджетній установі великої кількості запасів для забезпечення її діяльності, дуже важливим є контроль за рухом, надходженням, використанням, а також збереженням запасів. Саме правильно прийняте рішення керівництва стосовно контролю запасів дає змогу визначити, чи за призначенням були використані ті

чи інші види запасів, а також сприяє запобіганню розкрадання та здійснення нецільового використання матеріальних цінностей.

Одним із найбільш поширених способів контролю за товарно-матеріальними цінностями є інвентаризація. Вона проводиться з метою забезпечення достовірності інформації про наявність та рух запасів в бюджетній установі. В процесі проведення інвентаризації перевіряється наявність, стан, оцінка, умови зберігання та відповідність критеріям визначення запасів.

Основою дотримання фінансово-бюджетної дисципліни є удосконалення системи обліку товарно-матеріальних цінностей, а також посилення його контрольних функцій над господарською та фінансовою діяльністю установ державного сектору. Саме належна якість облікової інформації є необхідною умовою реалізації всіх функцій управління. Чітко налагоджений процес документообігу та забезпечення правильності відображення операцій з запасами в обліку сприятиме покращенню результатів діяльності установи державного сектору.

На сьогодні в Україні існує велика кількість нормативно-законодавчих актів, що регламентують процес обліку запасів в установах державного сектору. Безумовно, негативною рисою є те, що велика кількість положень цих документів відносно часто змінюється, проте, якщо забезпечити відповідність процесів обліку чинному законодавству, то можна уникнути великої кількості помилок [3, с. 4].

Важливим також є наближення обліку установ державного сектору до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, що можна досягти підвищенням рівня його автоматизації та модернізації.

Проте найважливішим в установах державного сектору є організація системи внутрішнього контролю, створення окремого контролюючого органу, який охопив би всі стадії надходження, формування, і найголовніше – використання запасів бюджетної установи, що здійснював би контроль та допоміг запобігти масштабним помилкам під час обліку запасів.

Отже, для того, щоб забезпечити відображення бюджетною установою достовірної інформації у фінансовій звітності та уникнути помилок, в першу чергу керівництво повинно забезпечити виконання всіх завдань, щодо обліку товарно-матеріальних цінностей, а саме: організувати правильне та своєчасне документальне оформлення операцій, пов'язаних з надходженням, вибуттям або рухом запасів в установах державного сектору; дотримуватись чинного законодавства з обліку запасів; здійснювати контроль за рухом і збереженням, за раціональним та цільовим використанням запасів, додержанням всіх норм; своєчасне виявлення порушень, які пов'язані з відображенням операцій надходження, вибуття чи руху запасів в установах державного сектору, порушень, що стосуються зберігання запасів.

Література:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 «Запаси». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1019-10#Text> (дата звернення: 16.11.2021).
2. Карпенко Н. Г., Нос Л. Д. Проблемні питання обліку запасів бюджетних установ. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/16_1_2017ua/29.pdf.
3. Бондаренко Н. М. Особливості обліку запасів у бюджетних установах. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/16_1_2017ua/6.pdf.
4. Тополенко Н. М., Уланович Т. Ю. Особливості обліку запасів у бюджетних установах. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/28_2_2019ua/22.pdf.